

Mirva Lohiniva-Kerkelä ja Merja Laitinen 29.11.2019 Lapin yliopisto

Oikeudellisen ja sosiaalisen risteyksessä

Sosiaalityön ja oikeudellinen osaaminen laadun takeina

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

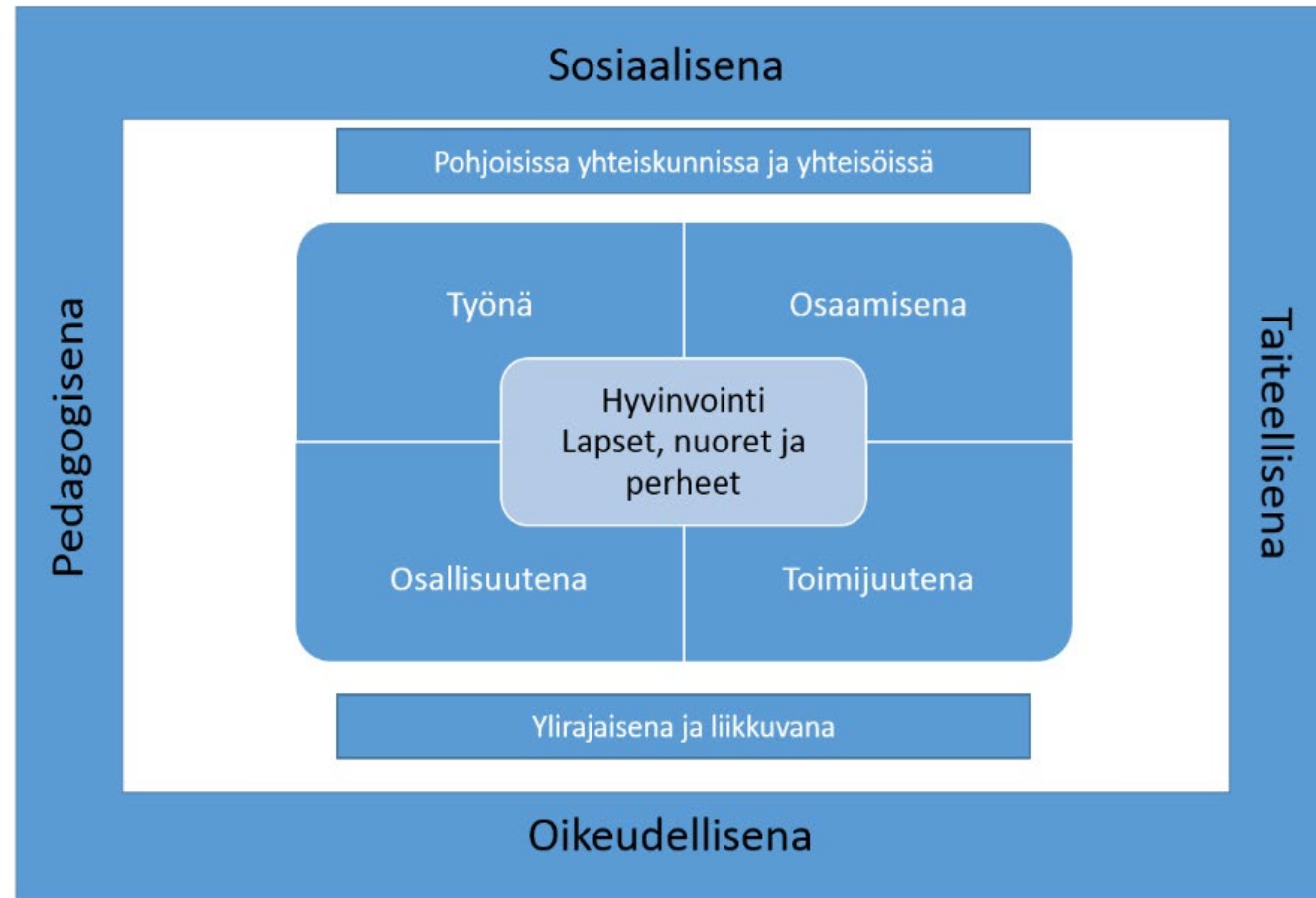

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kaksi näkökulmaa

- Hyvinvointi sosiaalisena ja oikeudellisena ilmiönä
- Interprofessionaalisuus asiantuntijuutena ja monialaisena osaamisena

Risteyksessä I

Risteyksessä II

Tieteiden välisen tiedon ja dialogin kohteita

Oikeus hyvinvoinnin turvaajana

- Pohjana ihmis- ja perusoikeudet
 - Hyvinvointioikeudet/sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet
- Perusedellytyksenä oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen
- Oikeuksien kunnioittaminen
- Oikeuksiin pääsy
 - Oikeudellisesti luodaan toiminnan rakenteet, määritellään toimijoiden velvollisuudet, toimivalta sekä velvollisuudet ja oikeudet
- Oikeuksiin pääsyn tosiasiallinen turvaaminen
 - Esimerkiksi sosiaalityön/terveydenhuollon/koulun toiminta
 - Ammattihenkilöiden toiminta

Lainsäädäntö sosiaalipolitiikan välineenä

- Toteutetaan sosiaalipoliittisia ohjelmia
 - Esim. sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste 2012-2015)
- Puitteet tavoitteelliselle kehittämiselle
 - Suunnittelu- ja valtiosuuslait
- Toimeenpano
 - Rakenteet ja järjestelmät
 - Viranomaisiin ja toimintayksiköihin kohdentuva sääntely
 - Ammattihenkilöiden toiminnan sääntely
 - Yksilöiden ja perheen asema suhteessa sosiaalipolitiikan toimeenpanijoihin

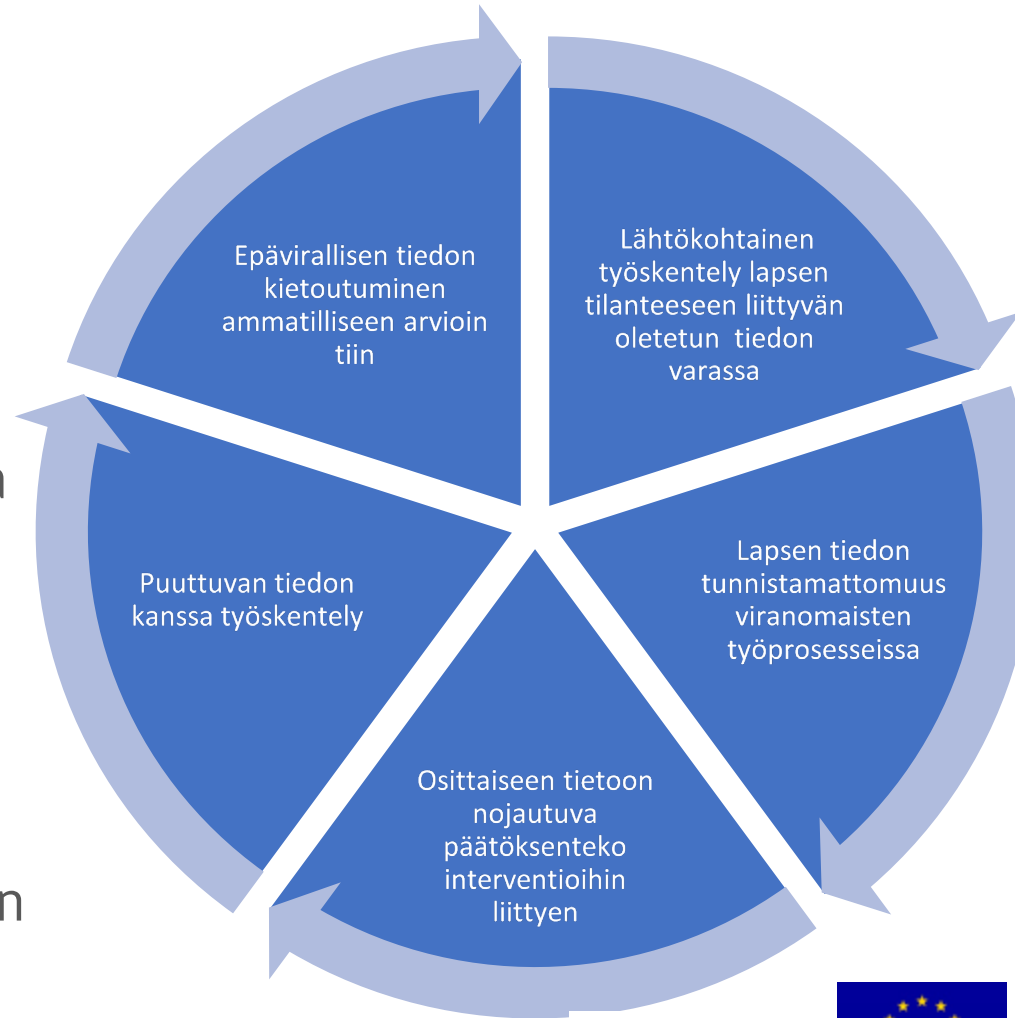
Viranomaisten ja ammattilaiset oikeuksien toteuttajana

- Päätöksenteko on harkintavallan käyttöä
 - ” Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.” PL 2.3 §
- Edellyttää lain soveltamista ja tulkintaa suhteessa yksittäisiin tapauksiin
- Tietoon pohjautuvaa toimintaa
- Vaatii sekä profession substanssin osaamista että oikeudellisten reunaehtoien ja niiden merkityksen tunnistamista, viime kädessä ymmärrystä siitä, että kyse yksilöiden oikeuksien toteuttamisesta

Esimerkki: Interprofessionaalisuus

Asiakastiedot ja niiden käyttö (Kauppi & Laitinen & Lakkala & Turunen 2016)

- Viranomaisyhteistyöhön liittyvä asiakastietojen käyttö tulisi ymmärtää moniulotteisena.
- Normit, säännöt, ohjeet ja totut käytännöt eivät riitä, sillä lainsäädäntö ei tässä tarkoitettussa yhteistyössä velvoita toimimiseen, vaan antaa siihen ainoastaan mahdollisuuden.
- Siten asiakastietojen käyttö viranomaisyhteistyössä edellyttää vastuullista, vahvaa toimijuutta niin koulun, oppilashuollon ja sosiaalityön ammattilaisilta.

Asiakastietojen käyttöön liittyvät viranomaisten tiedon ja osaamisen alueet:

Asiakastietoja ja niiden käyttöä määrittävä normitieto ja osaaminen

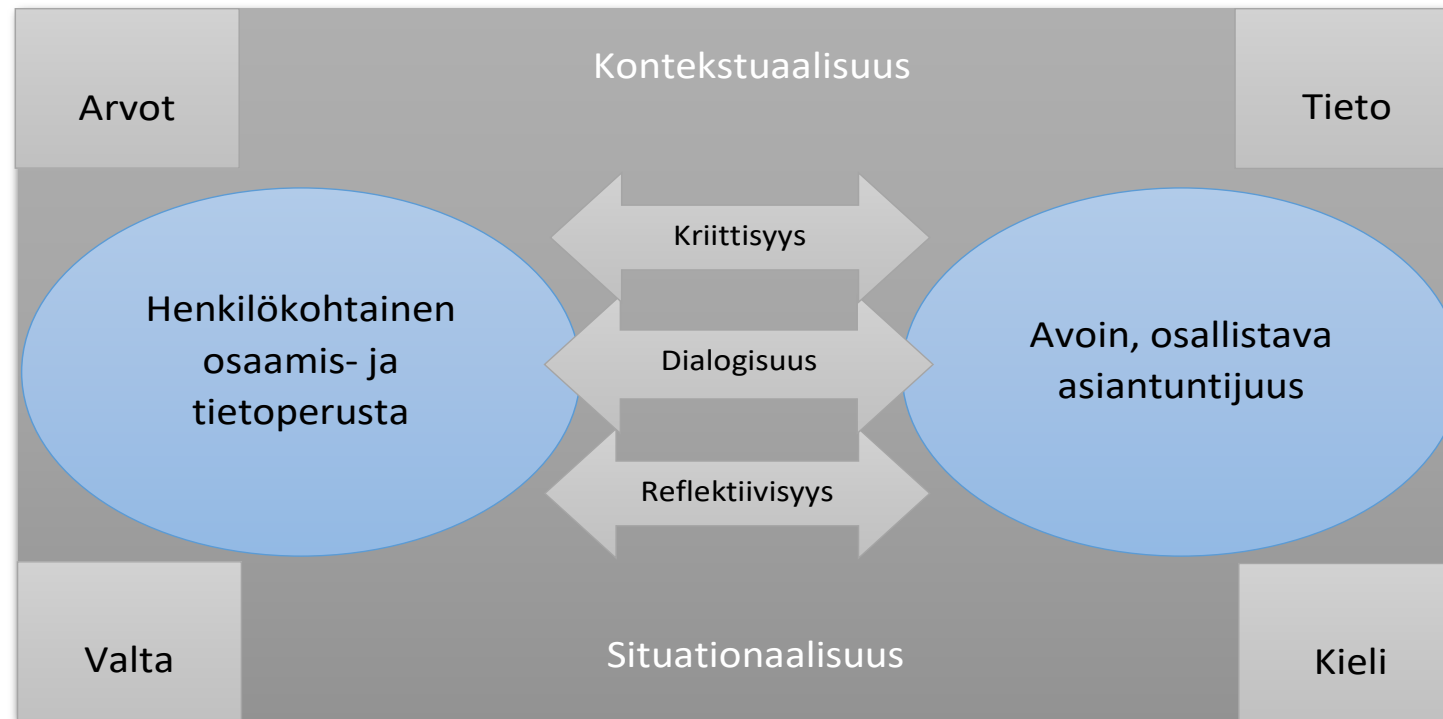
Sosiaalisiin ilmiöihin ja suhteisiin liittyvä tieto ja osaaminen

Yhteisöllisen ja kontekstuaalisen tiedon tunnistaminen ja merkityksen ymmärtäminen

Eettis-moraalinen tieto ja osaaminen

Monialaisen yhteistyön tieto ja osaaminen

Interprofessionaalisuus vaatii avointa, osallistavaa asiantuntijuutta

(Laitinen ym. 2018): Sosiaalityön interprofessionaalinen asiantuntijuus: tapausesimerkkinä koulun sosiaalityö.

Miksi monitieteellinen lähestymistapa?

- Sosiaaliset ongelmat, eivät ole tulkittavissa ja ratkaistavissa ainoastaan yhden tieteenalan tai profession näkökulmasta
- Tieteenalojen lähestymistapa erilainen
- Ongelmien tunnistaminen edellyttää laajempaa näkökulmaa
- Tutkittua tietoa oikea-aikaisista, tarpeisiin vastaavista tuen ja auttamisen muodoista
- Ratkaisumallien ja toimintatapojen kehittäminen edellyttää laajempaa näkökulmaa
- Vuoropuhelu välttämätöntä, tieteenalojen tiedonintressien yhdistäminen mahdollistaa kokonaisuuden paremman hallinnan

Lähteet:

- Welfare Law Profi5 –hanke, Lapin yliopisto 2019-2023.
- Kauppi Arto & Laitinen Merja & Lakkala Suvi & Turunen Tuija (2017) Asiakastiedot ja niiden käyttö sosiaalihuollon ja perusopetuksen yhteistyössä. Oikeus. (46); 1: 56–77.
- Nurmi, Henna & Nikupeteri, Anna & Leinonen, Jaana, Kallinen, Kati & Lantela Lauri & Laitinen Merja 2019: Kerättyä, jaettua, jalostettua, hyödynnettyä? Kokemustiedon rakentuminen ja hallinta lapsi- ja perhepalveluiden monitoimijaisessa yhteistyössä. Focus Localis 1/2019, 8-25.
- Laitinen, Merja, Kemppainen, Tarja, Lakkala, Suvi, Kauppi, Arto, Veikanmaa, Sari, Välimaa, Miia & Turunen, Tuija (2018) Sosiaalityön interprofessionaalinen asiantuntijuus: tapausesimerkkinä koulun sosiaalityö. Teoksessa Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus. Juvonen, T., Lindh, J., Pohjola, A. & Romakkaniemi, M. (toim.). Sosiaalityön tutkimuksen seuran vuosikirja 2018). Unipress, Tallinna,154-181
- Lakkala, Suvi & Turunen, Tuija & Laitinen, Merja & Kauppi, Arto (2019) Koulun mahdollisuudet lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin vahvistajana – opettajat ja koulukuraattorit hyvinvointityön tarpeen tunnistajina ja koordinoijina. Kasvatus 1/2019, 47-59.
- Nikupeteri, Anna & Niiranen, Carita & Lohiniva-Kerkelä, Mirva & Kauppi Arto & Laitinen Merja (2017) Potentiaalisesti tappava parisuhde? Erotilanteen uhkaavuus ja uhrien suojaamisen edellytykset sukupuolistuneen väkivallan viitekehyksessä. Oikeus. 46, 3, 290-309.